

Driekwart van de basisscholen wil beter bewegingsonderwijs

Nulmeting bewegingsonderwijs basisonderwijs

De manier waarop basisscholen het vakonderwijs willen veranderen verschilt naar gelang hun huidige situatie. De ruime meerderheid van de basisscholen met wensen om het bewegingsonderwijs te veranderen, wil meer vakleerkrachten en de helft wil de tijd die aan bewegingsonderwijs wordt besteed vergroten. Basisscholen die groepsleerkrachten inzetten voor het bewegingsonderwijs willen vaker de inzet van vakleerkrachten vergroten, terwijl scholen met vakleerkrachten juist het aantal lessen willen uitbreiden.

Door: Niels Reijgersberg en Jo Lucassen

Op verzoek van de Tweede Kamer en in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft het Mulier Instituut een nulmeting bewegingsonderwijs uitgevoerd. Aanleiding vormt het streven van het kabinet om het aantal lessen bewegingsonderwijs uit te breiden in het primair onderwijs. Deze wens is neergelegd in het Regeerakkoord 'Bruggen Slaan' (2012). In het voorjaar van 2013 hebben 1.083 schooldirecteuren in het basisonderwijs en in het speciaal (basis)onderwijs een online-vragenlijst ingevuld. In de Nulmeting Bewegingsonderwijs zijn drie aspecten onderzocht: de bevoegdheid van de leraar voor bewegingsonderwijs, de lestijd en lesfrequentie en ten slotte de kwaliteit van het bewegingsonderwijs.

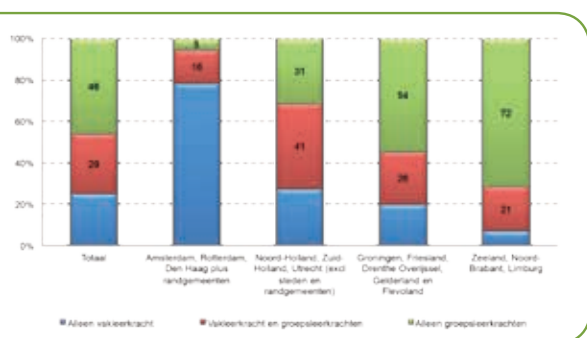
Flinke regionale verschillen bevoegdheid lesgevers bewegingsonderwijs

In de groepen 3 t/m 8 wordt door 46% van de basisscholen alleen groepsleerkrachten ingezet voor bewegingsonderwijs. 29% zet zowel groepsleerkrachten als vakleerkrachten in en 25% zet alleen een vakleerkracht in voor bewegingsonderwijs. Er zijn echter grote regionale verschillen bij de inzet van leraren voor bewegingsonderwijs. In de drie grote steden en de bijbehorende randgemeenten wordt op 78% van de basisscholen alleen met vakleerkrachten gewerkt. In de noordelijke en de oostelijke provincies is dat 20% en in de zuidelijke provincies is dit aandeel met 7%, nog lager.

Ruim tweederde van de basisscholen die groepsleerkrachten inzetten voor bewegingsonderwijs ondervinden organisatorische problemen het vak door een bevoegde leerkracht te laten verzorgen. Basisscholen lossen dit vaak op door leerkrachten met een brede bevoegdheid de lessen van onbevoegde docenten te laten overnemen. Opvallend is dat op een kwart van de basisscholen *ook* door onbevoegde leerkrachten bewegingsonderwijs wordt gegeven. Daarnaast worden er ook zogenaamde 'spellesen' ingeroosterd. Wat de precieze invulling is van een 'spellesen' en hoe deze zich verhoudt tot een reguliere les bewegingsonderwijs is niet bekend. Waarschijnlijk worden tijdens deze lessen eenvoudige bal- of tikspellen in de gymzaal of op het speelplein aangeboden. Het lijkt erop dat dit een manier is voor basisscholen om de lessen bewegingsonderwijs, al dan niet in afgeslankte vorm, te laten verzorgen door minder gekwalificeerde c.q. onbevoegde leerkrachten.

Een op de vijf basisscholen geeft maar een keer in de week gym

Basisscholen hebben de vrijheid hun programma voor het bewegingsonderwijs zelf vorm te geven binnen de wettelijk vastgestelde kerndoelen. Er is dan ook geen duidelijke norm voor de hoeveelheid te realiseren lestijd voor bewegingsonderwijs. Op dit moment wordt op meer dan de helft van de basisscholen in de groepen 1 en 2 minimaal drie keer per week bewegingsonderwijs gegeven. Voor een les worden gemiddeld 45 minuten ingeroosterd. In de groepen 3 t/m 8 staan er op driekwart van de basisscholen twee lessen van gemiddeld 48 minuten op het rooster. Een op de vijf basisscholen heeft 1 les op het programma.

Figuur 1. Overzicht inzet leraren voor bewegingsonderwijs in de groepen 3 t/m 8 naar regio (in procenten, n = 1.083)

Hier is gelukkig wel een vakleerkracht

Kwaliteit bewegingsonderwijs bij basisscholen met vakleerkracht beter beoordeeld

Over het algemeen beoordelen basisscholen de kwaliteit van het bewegingsonderwijs met een ruime voldoende. Achter deze gemiddelden gaan echter grote verschillen schuil. Basisscholen die alleen vakleerkrachten inzetten voor het bewegingsonderwijs scoren beter dan basisscholen die alleen groepsleerkrachten inzetten. Ze hebben vaker een leerlingvolgsysteem en bieden vaker MRT voor kinderen met een bewegingsachterstand. Ook beoordelen de basisscholen met een vakleerkracht de bekwaamheid van de leraar voor bewegingsonderwijs als beter. Deze beoordeling van basisscholen zegt echter nog weinig over de mate waarin de kerndoelen van het bewegingsonderwijs worden gerealiseerd en/of het onderwijs bijdraagt aan de (motorische) ontwikkeling van kinderen.

Naar beter bewegingsonderwijs

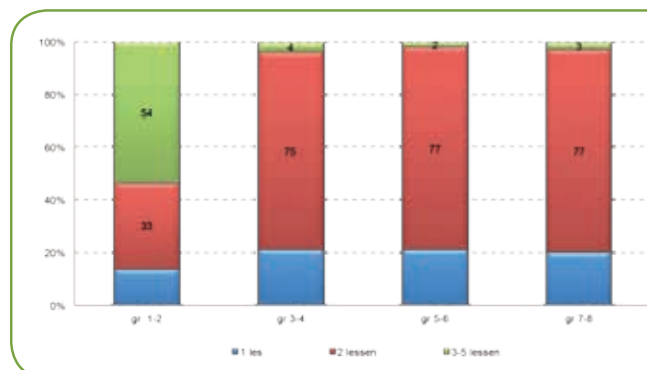
De resultaten van de Nulmeting Bewegingsonderwijs ondersteunen het idee om vooral te streven naar beter bewegingsonderwijs alvorens in te zetten op meer bewegingsonderwijs. De bereidheid van scholen om het bewegingsonderwijs te veranderen is aanwezig, maar helaas blijkt de dagelijkse onderwijs-

praktijk weerbarstiger. Ook wij ontvangen signalen dat bewegingsonderwijs onder druk staat en dat vakleerkrachten soms worden wegbezuinigd.

Naar ons idee een gemiste kans! Want ook in dit onderzoek zijn aanwijzingen gevonden dat de kwaliteit van het bewegingsonderwijs gebaat is bij de inzet van vakleerkrachten. Basisscholen die vakleerkrachten inzetten voor bewegingsonderwijs, ervaren ook minder problemen om de lessen door bevoegde leerkrachten te laten verzorgen. Het lijkt erop dat basisscholen die (altijd) kunnen beschikken over vakleerkrachten, beter toegerust zijn op uitbreiding van lestijd voor het bewegingsonderwijs. Om beter bewegingsonderwijs te bevorderen, lijkt het zinvol basisscholen te stimuleren de wijze waarop het bewegingsonderwijs is georganiseerd inzichtelijk te maken en de onderwijsinspectie daarbij een rol te geven. Wanneer basisscholen moeten aangeven hoeveel lessen bewegingsonderwijs er worden gegeven, wie deze lessen verzorgen en welke kwalificatie deze leraren hebben, wordt aan scholen een duidelijk signaal over het belang van bewegingsonderwijs afgegeven. Dat zou basisscholen kunnen stimuleren om beter en uiteindelijk ook meer bewegingsonderwijs te organiseren.

De Nulmeting Bewegingsonderwijs is te downloaden op de website van het Mulier Instituut. Voor vragen over het onderzoek of dit artikel kun je contact opnemen Niels Reijgersberg of Jo Lucassen. ◀

De bronnen zijn op te vragen bij de auteurs.

Figuur 2 Overzicht aantal lessen bewegingsonderwijs per week naar groep (in procenten, n=1.083)

Contact:

n.reijgersberg@mulierinstituut.nl
lucassen@mulierinstituut.nl